

Vrtěti centrálním mozkiem

Národní elektronický nástroj by se měl spustit do ostrého provozu. Zakousli se do něj ovšem čeští i bruselští detektivové, kontroloři a auditoři

KDE TO VÁZNE.

Ministryně Karla Šlechtová v minulosti pracovala ve firmě jednoho z provozovatelů elektronických tržišť. „Nikdy jsem nedala žádný pokyn směřující k pozastavení spuštění systému NEN. Dříve jsem pracovala ve firmě ECPA, ale před deseti lety jsme se po etické profesní roztržce ve zlém rozešli,“ říká Šlechtová.

Mela kolem informačních systémů na ministerstvu pro místní rozvoj (MMR) zdaleka neskončila. Další průšvih bublá kolem Národního elektronického nástroje (NEN), který se má stát centrálním mozkiem veřejných zakázek. Je jen otázka týdnů, kdy bude muset ministryně pro místní rozvoj Karla Šlechtová vysvětlovat v médiích, co se kolem projektu za půl miliardy děje. A hlavně dělo. I v případě, že se podaří NEN s více než dvouletým zpožděním spustit v červenci v avizovaném ostrém provozu (což není úplně jisté), brzy se patrně ukáže, že systém za půl miliardy je „tak trochu jiný“ než ten, co si ministerstvo v roce 2012 objednalo.

Každopádně NEN už šetří protikorupční policie a Evropská komise si objednala u ministerstva financí jeho audit, jelikož je z vel-

ké části financován z bruselských dotací. Že by se tedy opakoval příběh monitorovacího systému evropských dotací MS2014+? Zdá se, že do jisté míry ano. Oba případy spolu navíc patrně souvisejí. Minimálně v něm figurují stejné firmy, na které se detektivové zaměřili při razii kvůli monitorovacímu systému. A ani tady nechybějí personální plotence.

PROTIKORUPČNÍ FOND ZASAHUJE

Na začátku března podal Nadační fond proti korupci miliardáře Janečka na Vrchní státní zastupitelství trestní oznámení na neznámého pachatele. Reagoval na anonymní podnět. „NEN je podle nás extrémně předraženo a ministerstvo pro místní rozvoj dostalo produkt se zásadně jiným technickým řešením, než se kterým zvítězil dodavatel v soutěži.“

Právě toto řešení ale mělo poloviční váhu při hodnocení nabídek uchazečů. Podle rozhovorů s našimi konzultanty z IT branže měl stát vývoj systému desítky milionů, rozhodně ne téměř dvě stovky milionů,“ vysvětluje ředitel fondu Petr Soukenka, proč se rozhodl věnovat NEN a podat trestní oznámení. Následně jej kontaktovali policisté z Útvaru odhalování korupce a finanční kriminality s doplňujícími dotazy a vyrozuměl, že případ NEN je sloučen s vyšetřováním monitorovacího systému evropských dotací MS2014+. Kvůli němu se odehrála 19. března po ránu razie na ministerstvu pro místní rozvoj. Policisté se tam „pošťourali“ v počítačích i těch nejvyšších úředníků a odnesli si dokumenty k zakázce.

Hodinu po jejich návštěvě dorazil na úřad na Staroměstském náměstí brutálně kri-

tický audit monitorovacího systému z ministerstva financí, který si u něj objednala Evropská komise. Auditoři konstatovali podezření na kartelovou dohodu dvou uchazečů a četná porušení zákona o veřejných zakázkách.

Pokud se situace bude opakovat a audit ministerstva financí dopadne u NEN podobně špatně (například se potvrdí podezření, že výsledné řešení je jiné než to, které zvítězilo v soutěži) a projekt se bude propírat do hloubky jako monitorovací dotační systém MS2014+, nepříjemné pozornosti se nevyhne ani Andrej Babiš. Média už několikrát upozornila, že si na ministerstvo financí přivedl experty spojované se společností BDO IT, a to především čerstvého náměstka pro IT Miroslava Hejnu nebo Milana Rusnáka. Kvůli BDO IT se Babiš dokonce pohádal se svým náměstkem Lukášem Wagenknechtem, který odmítl podepsat zakázku za dvě stě tisíc korun na supervizi budování elektronických pokladen, kterou měla firma dostat z ruky. A právě společnost BDO IT měla v projektu NEN také roli autorského dozoru nad soft-

warovou realizací projektu. Celkem vyinkasovala přes 50 milionů korun.

NAOSTRO OD ČERVENCE

Centrální mozek veřejných zakázek byl jedním z prvních projektů, který začala Šlechtová

NEN měl být geniální nástroj pro zadavatele veřejných zakázek, který by je bezpečně provedl celým složitým procesem, navíc s garancí státu a zadarmo.

vá řešit po svém nástupu do čela úřadu loni v říjnu. A to tak, že zřídila pracovní skupinu na úrovni náměstků, zadala interní audit systému a všechny další kroky směřující k jeho

uvedení do ostrého provozu na začátku ledna zastavila. Pracovní skupina si objednala další tři posudky: IT posudek od soudního znalce, expertizu ekonomické efektivity systému a „hackerský“ posudek bezpečnosti systému. Ten jediný dopadl jednoznačně špatně. Objevil třináct mezer v systému, z toho osm tak zásadních, že by šlo systém napadnout zvenčí. Už v polovině ledna ale firma Datasys (dodavatel zakázky) na základě reklamace ministerstva chyby opravila a provedla nový test. Před koncem ledna dostala Šlechtová na stůl verdikt své komise, která doporučila v projektu pokračovat, a dokonce nechat jej dál platit v režimu evropských dotací. V úvahu totiž přicházela kromě varianty projekt zastavit a v podstatě jej hodit do koše také možnost nechat jej zaplatit z národních zdrojů, což by znamenalo, že by se vyhnul kontrole z Bruselu. Z jakých zdrojů bude projekt financován, není ale definitivně jasné dodnes. Čeká se prý na výsledek kontroly řídicího orgánu operačního programu.

Na začátku března rezignoval Šlechtové náměstek Ondřej Votruba, pod kterého NEN spadal. Ministryně kontrovala prohláše-

» ním, že by jej stejně odvolala. „Téměř pět měsíců očekávám jednoznačné stanovisko k řešení NEN, na které jsem nasadila celé vedení ministerstva, které měl pan Votruba k dispozici. Dosud i vzhledem ke všem posudkům tohoto projektu, které jsem nechala zadat, jsem nedostala doporučení, jak rozhodnout ve vztahu k finančním zdrojům. Za NEN nesl od svého nástupu Ondřej Votruba odpovědnost,“ uvedla Šlechtová. Proti tomu se ovšem Votruba ohradil s tím, že doporučení měla na stole už několik týdnů. Následně se vypořá-

Ministerstvo pro místní rozvoj dostalo produkt se zásadně jiným technickým řešením, než se kterým zvítězil dodavatel v soutěži.

ly informace, že Šlechtová záměrně zdržuje spuštění systému ve prospěch komerčních provozovatelů elektronických nástrojů a tržišť. I elektronická tržiště by mohl NEN v budoucnu spolknout, čímž připraví firmy o velký byznys. Média spekovala, že Šlechtová NEN brzdí, protože v minulosti pracovala ve firmě jednoho z komerčních provozovatelů. „Nikdy jsem nedala žádný pokyn směřující k pozastavení spuštění systému NEN. Dříve jsem pracovala ve firmě ECPA v pozici řadové zaměstnankyně, kde byl vlastníkem firmy majitel Gordionu. S firmou jsem se ve zlém rozešla před deseti lety po etické profesní roztržce,“ reagovala Šlechtová. A před koncem března svolala tiskovou konferenci, na které poprvé prolomila ticho kolem NEN. „Projekt spustíme v červenci,“ oznámila.

CHCETE MĚ?

A to je také to poslední, co lidé, pro které jsou veřejné zakázky hlavním byznysem,

o projektu slyšeli. Na trhu panují pochybnosti, zda se i tentokrát termín ostrého startu (původně plánovaný na rok 2013) opět neodloží. Ministerstvo pro místní rozvoj tvrdí, že letní termín platí, pokud budou dodavatelé systému spolupracovat. Ti, kteří mají v systému začít veřejné zakázky spravovat, ale evidentně jasno nemají. Jedním ze tří ministerstev, které testovalo NEN ve zkušebním provozu, je ministerstvo spravedlnosti. „Zkušební provoz nebyl plně proveden a ukončen. Na podzim roku 2014 totiž došlo ze strany MMR k pozastavení projektu a naše ministerstvo dosud nemá informaci o tom, jakým způsobem zavedení NEN proběhne. V této chvíli tedy není možné říci, zda bude resort od července NEN využívat,“ říká Kristina Labohá z ministerstva spravedlnosti. V úvahu podle ní přichází možnost, že by ministerstvo zakázky souběžně zadávalo ve svém stávajícím systému a v NEN, aby zjistilo, zda jej může bezvýhradně využít. Další z testovacích úřadů - ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV) - se také nijak na ostrý start nechystá. „V době testování neměl systém ještě všechny funkcionality. Vzhledem k průtahům v zavedení Národního elektronického nástroje jsme si vybrali vlastní nástroj - eZAK, který je postupně přizpůsobován do prostředí MPSV,“ uvedlo ministerstvo.

Možná se tedy nakonec ukáže, že i když bude NEN fungovat, nemá jej kdo používat. Ministerstva totiž během posledních měsíců v nejistotě kolem NEN často prodlžovala smlouvy se svými stávajícími komerčními poskytovateli elektronických nástrojů - mnohdy na další čtyři roky. Pak ovšem hrozí, že Česko bude muset vrátet dotace už z toho důvodu, že nebude dostatek uživatelů systému. A to je přirozeně podmínkou Bruselu.

Měl to být geniální nástroj pro zadavatele veřejných zakázek, který by je bezpečně provedl celým složitým procesem, navíc s garancí státu a zadarmo. Po letech průtahů se ovšem ukazuje, že bude zážrak, jestli po těžkém porodu dostane NEN vůbec šanci na život. ●

HANA BOŘÍKOVÁ • borikova@mfi.cz

CO MAJÍ SPOLEČNÉHO NEN A MS2014+

Co může z pohledu policie obě zakázky - MS2014+ a NEN - spojit, je nasnadě. U MS2014+ a NEN figurují stejné firmy: olomoucká Tesco SW Josefa Tesaříka (bratra senátora za ČSSD Martina Tesaříka) a Datasys, kterou Reportéři ČT spojili u zakázek ČEZ s lobbistou Ivem Rittigem. Zatímco u systému na administrování dotačních titulů byla dodavatelem firma Tesco SW a Datasys měla podle auditu ministerstva financí podat krycí nabídku, aby se následně stala vítězem navazujících zakázek, v soutěži na systém pro administrování veřejných zakázek (NEN) vyhrála Datasys, která si jako subdodavatele najala Tesco SW. To v minulém roce zvítězilo v tendru na provozování NEN.

Ministryně Šlechtová si je rizik kolem projektu nesporně vědoma. Samozřejmě ví, že se o něj zajímá policie, která si 23. dubna vyzvedla v jejím úřadě dokumentaci k zakázce. Projektu se věnuje v tuto chvíli i Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, na který se obrátili provozovatelé komerčních elektronických nástrojů, jimž by mohl NEN sebrat živobytí. „V soutěži, kde kritérium kvalita a technologické řešení zakázky mělo 45procentní váhu, vyhrála firma Datasys s nabídkou architektury systému založeného na IBM komponentech. Dodáno však bylo úplně jiné řešení postavené na platformě ASP.NET od Microsoftu, což je technicky a technologicky odlišné plnění. Vzhledem k tomu, že navržené řešení bylo součástí hodnocení, měl by zadavatel trvat na dodávce vysoutěženého řešení, nebo soutěž zrušit,“ říká David Horký, jednatel společnosti QCM, jedné ze stěžovatelů. Horký se navíc domnívá, že se kvůli změně platformy zbytečně vyhodilo 11 milionů za softwarové licence a hardware pro vývojové prostředí.

Společnost Datasys - hlavní dodavatel zakázky - odmítla na otázky týdeníku Euro odpovědět. Sdílnější byla společnost Tesco SW, která s firmou na produktu spolupracovala. „Tesco SW se dlouhodobě věnuje vývoji informačních systémů pro e-Government, proto nás Datasys oslovil, abychom jim pro projekt NEN poskytlí naše vlastní komponenty. My vyvíjíme software, dodržujeme zákony a nevěnujeme se právním spekulacím. Pro nás jako subdodavatele je podstatné, že ze strany zadavatele byl tento postup akceptován a podepřen znaleckými posudky. Správnost postupu potvrdil i Úřad pro ochranu hospodářské soutěže,“ vysvětluje Josef Tesařík. Za trestním oznámením vidí konkurenční boj: „Všichni vědí, že NEN zde nakonec bude, ale každé zpoždění přináší různým podnikatelským subjektům zisky, o které je NEN připraví.“

Na NEN se v současné době zaměřil i Nejvyšší kontrolní úřad. A projekt vyšetřuje rovněž Evropský úřad pro boj proti podvodům (OLAF). ●